

[Etusivu](#) > ... > [Kanteen Nostaminen](#) > [Missä Ja Miten?](#) > [Menettelyn Kustannukset](#) > [Bulgaria](#)

Sisällön tuottaja:

Bulgaria

Menettelyn kustannukset

Bulgaria

Tällä sivulla on tietoa oikeudenkäyntikuluista Bulgariassa.

Oikeusalan ammattilaisten palkkioiden sääntely

Asianajajat

[Asianajalaki \(Zakon za advokaturata\)](#):

36 § (1) Asianajajilla (*advokat*) ja toisen EU:n jäsenvaltion asianajajilla on oikeus palkkioon työstään.

(2) Maksusta on sovittava asianajajan tai EU:n jäsenvaltion asianajajan ja hänen asiakkaansa välisellä sopimuksella. Maksun määrän on oltava kohtuullinen ja perusteltu eikä se saa olla pienempi kuin ylimmän asianajajaneuvoston hyväksymässä asetuksessa säädetty maksu kyseisestä työstä.

(3) Jos sopimusta ei ole allekirjoitettu, ylin asianajajaneuvosto määrittää asianajajan, toisen EU:n jäsenvaltion asianajajan tai asiakkaan pyynnöstä maksun, joka maksetaan ylimmän asianajajaneuvoston hyväksymän asetuksen mukaisesti.

(4) Maksu voidaan vahvistaa tietynä määränä ja/tai prosenttiosuutena määrästä, jonka tuomioistuin voi menettelyn lopputuloksesta riippuen määrätä. Maksut rikos- ja siviilioikeudellisissa asioissa, joihin liittyy muita kuin aineellisia etuja, eivät kuulu tämän säännön piiriin.

38 § (1) Asianajajat ja toisen EU:n jäsenvaltion asianajajat voivat antaa maksutonta oikeudellista neuvontaa ja apua seuraaville henkilöille:

1. elatusapuun oikeutetut henkilöt
2. taloudellisissa vaikeuksissa olevat henkilöt
3. perheenjäsenet ja laajennetun perheen jäsenet sekä muut oikeusalan ammattilaiset.

(2) Edellä 1 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa asianajajalla tai toisen EU:n jäsenvaltion asianajajalla on oikeus palkkioon, jos kyseisen oikeudenkäynnin vastapuoli määrätään maksamaan kulut. Tuomioistuin määrittää maksun määrän, joka ei saa olla pienempi kuin 36 §:n 2 momentissa tarkoitettussa asetuksessa säädetty määrä, ja määrää toisen osapuolen maksamaan sen.

Palkkio (maksu) määräytyy [asianajajien vähimmäispalkasta annetun ylimmän asianajajaneuvoston asetuksen N:o 1/2004](#) 36 §:n 6 momentin mukaisesti.

II jakso

Neuvonnasta, konsultaatioista sekä asiakirjojen ja sopimusten laatimisesta perittävät maksut

6 § (1) Neuvonnasta, konsultaatioista sekä asiakirjojen ja sopimusten laatimisesta perittävät maksut ovat seuraavat:

1. Suullinen neuvonta, sovittelua koskevat neuvottelut ilman asianajajan osallistumista, tietojen

- hankkiminen tuomioistuimilta ja hallintoelimiltä jne. - 100 Bulgarian leviä
2. Kirjallinen konsultaatio - 200 Bulgarian leviä
  3. Asian tutkiminen ja lausunnon antaminen - 450 Bulgarian leviä
  4. Valitukset ja ilmoitukset syyttäjälaitokselle, poliisille sekä keskus- tai paikallisviranomaisille - 200 Bulgarian leviä
  5. Notaarin kutsut, perinnön hyväksymistä tai siitä kieltäytymistä koskevat hakemukset, notaarin rekisteröintiä edellyttämät asiakirjat, velkojen mitätöintiä koskevat hakemukset ja muut hakemukset - 200 Bulgarian leviä
  6. Bulgarian kansalaisuudesta luopumista tai sen palauttamista koskevat hakemukset - 450 Bulgarian leviä
  7. Testamentin laatiminen - 300 Bulgarian leviä
  8. Seuraavien asiakirjojen laatiminen: kirjalliset sopimukset, saantokirjat, myynti, vaihdot, lahjat, kiinnelainat, rakennusoikeudet ja rasitukset, tuomioistuimen ulkopuoliset sovintoratkaisut, mukaan lukien sellaisten sopimusten laatiminen, jotka on tehty sovittelumenettelyissä ilman asianajajan osallistumista, sekä sellaisten tarkastusten ja raporttien laatiminen, jotka koskevat liiketoimen kannalta merkityksellisiä olosuhteita, asianomaisen sopimuksen tai asiakirjan arvon perusteella:
    1. Jos aineellinen etu on enintään 1 000 Bulgarian leviä - 250 Bulgarian leviä
    2. Jos aineellinen etu on 1 000-10 000 Bulgarian leviä - 250 Bulgarian leviä + 3 prosenttia 1 000 Bulgarian leviä ylittävästä määrästä
    3. Jos aineellinen etu on 10 000-100 000 Bulgarian leviä - 500 Bulgarian leviä + 2 prosenttia 10 000 Bulgarian leviä ylittävästä määrästä
    4. Jos aineellinen etu on 100 000-1 000 000 Bulgarian leviä - 2 300 Bulgarian leviä + 1 prosentti 100 000 Bulgarian leviä ylittävästä määrästä
    5. Jos aineellinen etu on yli 1 000 000 Bulgarian leviä - 11 300 Bulgarian leviä + 0,5 prosenttia 1 000 000 Bulgarian leviä ylittävästä määrästä.
  9. Olosuhteiden rekisteröintiä ja toimien kirjaamista koskevien asiakirjojen ja hakemusten laatiminen seuraavasti:
    1. liikkeenharjoittajat - 250 Bulgarian leviä
    2. avoimet yhtiöt - 300 Bulgarian leviä
    3. kommandiittiyhtiöt - 400 Bulgarian leviä
    4. rajavastuuyhtiöt - 500 Bulgarian leviä
    5. osakeyhtiöt - 1 000 Bulgarian leviä
    6. osuuskunnat - 750 Bulgarian leviä
    7. asunto-osuuskunnat - 750 Bulgarian leviä
    8. säätiöt ja voittoa tavoittelemattomat yhdistykset - 600 Bulgarian leviä.
  10. Olosuhteiden rekisteröintiä ja toimien kirjaamista koskevien asiakirjojen toimittaminen asianomaisiin rekistereihin laatimatta asiakirjoja - maksu on puolet 9 alakohdassa tarkoitetuista maksuista.
  11. Oikeushenkilön tai liikkeenharjoittajan kanssa tehdyn sopimuksen mukaisten jatkuvien oikeudellisten palvelujen tarjoaminen - 800 Bulgarian leviä kuukaudessa ja erillinen maksu asianajajalle, joka saapuu kyseisen oikeushenkilön tai liikkeenharjoittajan puolesta oikeuteen
  12. Tuntiperusteisesti laskutettavat konsultaatiot - 120 Bulgarian leviä
  13. Asianajajalle asiakkaan oikeuksien ja oikeudellisten etujen suojaamiseksi [asianajajalain](#) 32 §:n mukaisesti luovutettujen asiakirjojen jäljennösten oikeaksi todistaminen - 3 Bulgarian leviä ensimmäisen sivun osalta ja 2 Bulgarian leviä jokaisen seuraavan sivun osalta.
  14. Asiakirjojen laatiminen [hankintalain](#) (*Zakon za obshtestvenite porachki*) mukaisesti menettelyihin osallistumista varten, [valtion omaisuudesta annetun lain](#) (*Zakon za darzhavnata sobstvenost*), [kuntien omaisuudesta annetun lain](#) (*Zakon za obshtinskata sobstvenost*) ja [käyttöoikeussopimuslain](#) (*Zakon za kontsesiite*) mukaisten tarjous- ja kilpailuasiakirjojen laatiminen - asianajajan maksu määritetään 6 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaista menettelyä noudattaen ilmoitetun menettelyn arvon perusteella, mutta sen on oltava vähintään 2 000 Bulgarian leviä.

(2) Edellä 1 kohdassa tarkoitettua maksua korotetaan puolella, jos oikeusapu annetaan vieraalla kielellä. Jos asiakirjat laaditaan eri kielillä, asiakkaan on maksettava 1 kohdassa täsmennettyjen määrien mukainen erillinen maksu kustakin kielestä, jolla asiakirjat laaditaan.

(3) Edellä 1 ja 2 kohdassa tarkoitettut maksut kaksinkertaistetaan hätätilanteessa tai muina kuin työpäivinä annettavan oikeusavun osalta.

Maksut riita- ja hallinto-oikeudellisen asian oikeudenkäynnistä yhdessä oikeusasteessa

7 § (1) Oikeudellisesta edustuksesta, puolustuksesta ja avustamisesta yksityisoikeudellisissa asioissa perittävä maksu on seuraava:

1. Irtisanomisen riitauttamista ja työntekijän takaisin palvelukseen ottamista koskevat menettelyt – maksu ei saa olla pienempi kuin vähimmäiskuukausipalkan määrä Bulgariassa oikeusapusopimuksen tekohetkellä tai maksun vahvistamishetkellä 2 §:n mukaisesti.
2. Avioliiton purkamista koskeva oikeudenkäynti – 1 200 Bulgarian leviä ja avioero puolisoiden yhteisestä hakemuksesta – 800 Bulgarian leviä. Jälkimmäisessä tapauksessa, jossa on laadittava omaisuuden ositussopimus, sovelletaan myös 4 pykälää.
3. Isyysoikeuksiin ja isyyden riitauttamiseen liittyvät toimet – 1 200 Bulgarian leviä
4. Muuhun aineettomaan vahinkoa koskevat toimet – 1 000 Bulgarian leviä
5. Riidattomiin menettelyihin ja todisteiden säilyttämiseen liittyvät menettelyt – 750 Bulgarian leviä
6. Elatustapaukset – 500 Bulgarian leviä
7. Yksityisten osapuolten nostamat kanteet – yksi kolmasosa riidanratkaisun vähimmäismäärästä yhdessä oikeusasteessa, riippuen asian kohteesta ja asianosaiselle koituvasta hyödystä, mutta vähintään 11 §:ssä säädetty määrä, ja jos kanne on nostettu oikeudenkäynnin lykkäämispäätöstä vastaan, puolet riidanratkaisun vähimmäismäärästä yhdessä oikeusasteessa mutta vähintään 11 §:ssä säädetty määrä
8. (uusi: Bulgarian virallinen lehti (VL) nro 28/2014; kumottu korkeimman hallinto-oikeuden (*Varhoven administrativen sad*) 3. lokakuuta 2019 antamalla tuomiolla N:o 13062 ja 8. toukokuuta 2020 antamalla tuomiolla N:o 5419 – VL nro 45/2020, voimassa 15. toukokuuta 2020 alkaen)
9. Maksu oikeudellisesta edustuksesta, puolustuksesta ja avustamisesta vajaavaltaiseksi julistamista koskevissa tapauksissa – 1 000 Bulgarian leviä
10. [Kauppalain \(Targovski zakon\)](#), mukaiset menettelyt, jotka koskevat osakkaiden tai osakkeenomistajien yhtiötä vastaan nostamia kanteita, jäsenoikeuksien suojaamista koskevat vaatimukset, [voittoa tavoittelemattomista oikeushenkilöistä annetun lain \(Zakon za yuridicheskite litsa s nestopanska tsel\)](#), [osuuskuntalain \(Zakon za kooperatsiite\)](#), [kaupparekisteristä ja voittoa tavoittelemattomien oikeushenkilöiden rekisteristä annetun lain \(Zakon za targovskia registar i registara na yuridicheskite litsa s nestopanska tsel\)](#) ja [BULSTAT-rekisterilain \(Zakon za registar BULSTAT\)](#) mukaiset menettelyt sekä muiden 1 250 Bulgarian leviä.

(2) Oikeudellisesta edustuksesta, puolustuksesta ja avustamisesta asioissa, joissa aineellinen etu tunnetaan, perittävä maksu on seuraava:

1. Jos aineellinen etu on enintään 1 000 Bulgarian leviä – 400 Bulgarian leviä
2. Jos aineellinen etu on 1 000–10 000 Bulgarian leviä – 400 Bulgarian leviä + 10 prosenttia 1 000 Bulgarian leviä ylittävästä määrästä
3. Jos aineellinen etu on 10 000–25 000 Bulgarian leviä – 1 300 Bulgarian leviä + 9 prosenttia 10 000 Bulgarian leviä ylittävästä määrästä
4. Jos aineellinen etu on 25 000–100 000 Bulgarian leviä – 2 650 Bulgarian leviä + 8 prosenttia 25 000 Bulgarian leviä ylittävästä määrästä
5. Jos aineellinen etu on 100 000–500 000 Bulgarian leviä – 8 650 Bulgarian leviä + 4 prosenttia 100 000 Bulgarian leviä ylittävästä määrästä
6. Jos aineellinen etu on 500 000–1 000 000 Bulgarian leviä – 24 650 Bulgarian leviä + 3 prosenttia 500 000 Bulgarian leviä ylittävästä määrästä
7. Jos aineellinen etu on 1 000 000–10 000 000 Bulgarian leviä – 39 650 Bulgarian leviä + 1,5 prosenttia 1 000 000 Bulgarian leviä ylittävästä määrästä
8. Jos aineellinen etu on yli 10 000 000 Bulgarian leviä – 174 650 Bulgarian leviä + 0,6 prosenttia 10 000 000 Bulgarian leviä ylittävästä määrästä.

(3) Maksut oikeudellisesta edustuksesta, puolustuksesta ja avustamisesta konkurssimenettelyssä lasketaan niiden saatavien arvon perusteella, joiden osalta konkurssimenettelyn aloittamista pyydetään, 2 kohdassa tarkoitetun menetelmän mukaisesti, mutta niiden on oltava vähintään 1 500 Bulgarian leviä. Maksu maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista koskevan hakemuksen laatimisesta ja maksukyvyttömyysmenettelyssä esitettyä tai hyväksyttyä saatavaa koskevan vastalauseen laatimisesta sekä osallistumisesta vastaväitteiden tutkimista koskevaan menettelyyn on puolet 2 kohdassa tarkoitetusta määrästä mutta vähintään 1 000 Bulgarian leviä. Maksu tarjouksen laatimisesta ja konkurssipesän omaisuuden hankintamenettelyyn osallistumisesta määräytyy 6 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaista menettelyä noudattaen.

(4) Maksu oikeudellisesta edustuksesta, puolustuksesta ja avustamisesta omaisuuden jakamista koskevissa menettelyissä määräytyy edustetun osapuolen 2 kohdassa säädetyn edun mukaan, mutta se ei saa olla pienempi kuin 1 500 Bulgarian leviä kutakin menettelyn vaihetta kohden. Maksu oikeudellisesta edustuksesta, puolustuksesta ja avustamisesta maatalousmaan jakamista koskevissa menettelyissä määräytyy edustetun osapuolen 2 kohdassa säädetyn edun mukaan, mutta se ei saa olla pienempi kuin 750 Bulgarian leviä kutakin menettelyn vaihetta kohden.

(5) Maksu oikeudellisesta edustuksesta, puolustuksesta ja avustamisesta [kiinteistölain](#) (*Zakon za sobstvenostta*) 75, 76 ja 108 §:n mukaisissa kanteissa määräytyy edustetun osapuolen 2 kohdassa säädetyn edun mukaan, mutta sen on oltava vähintään 800 Bulgarian leviä irtaimen omaisuuden osalta ja 1 500 Bulgarian leviä kiinteän omaisuuden tai siihen liittyvien omistusoikeuksien osalta. Maksu määräytyy kiinteistön markkinahinnan tai, jos markkinahintaa ei ole saatavilla, arvioidun veron määrän perusteella.

(6) Oikeudellisesta edustuksesta, puolustuksesta ja avustamisesta tapauksissa, jotka koskevat sopimusten voimassaoloa, mitätöintiä tai irtisanomista, sekä omistusoikeuksia koskevan lopullisen sopimuksen tekemisestä perittävä maksu määräytyy edustetun osapuolen 2 kohdassa säädetyn edun mukaan, mutta se ei saa olla pienempi kuin 1 500 Bulgarian leviä. Maksu määräytyy kiinteistön markkinahinnan tai, jos markkinahintaa ei ole saatavilla, arvioidun veron määrän perusteella.

(7) Maksu oikeudellisesta puolustuksesta tulevaa saatavaa koskevissa menettelyissä, [siviiliprosessilain](#) (*Grazhdanski protsesualen kodeks*) 405 §:n 3 ja 4 momentin mukaisen toimeenpanopaperin antamista koskevissa menettelyissä ja toimeenpanopaperin antamisesta määräytyy 2 kohdan mukaisesti siten, että perusteena on puolet saatavan määrästä.

(8) (kumottu: VL nro 2/2009; uusi: VL nro 28/2014; entinen 6 momentti, VL nro 84/2016; kumottu korkeimman hallinto-oikeuden 3. lokakuuta 2019 antamalla tuomiolla N:o 13062 ja 8. toukokuuta 2020 antamalla tuomiolla N:o 5419, VL nro 45/2020, voimassa 15. toukokuuta 2020 alkaen)

(9) Jos oikeudellista edustusta tarjotaan tapauksessa, johon liittyy enemmän kuin kaksi kuulemistä, jokaisesta myöhemmästä kuulemistilaisuudesta maksetaan lisämaksuna 250 Bulgarian leviä.

8 § Maksu oikeudellisesta edustuksesta, puolustuksesta ja avustamisesta hallinnollisissa asioissa, joihin liittyy aineellinen etu, määräytyy 7 §:n 2 momentissa tarkoitettua menettelyä noudattaen.

(2) Maksu oikeudellisesta edustuksesta, puolustuksesta ja avustamisesta hallinnollisissa asioissa, joihin ei liity aineellista etua, määräytyy seuraavasti:

1. [Aluekehityslain](#) (*Zakon za ustroystvo na teritoriyata*) ja [kiinteistörekisterilain](#) (*Zakon za kadastara i imotnia registar*) mukaisissa asioissa maksu on 1 250 Bulgarian leviä.
2. [Sosiaaliturvalain](#) (*Kodeks za sotsialno osiguryavane*) mukaisissa asioissa maksu on 500 Bulgarian leviä.
3. [Sisäasiainministeriöstä annetun lain](#) (*Zakon za ministeristvoto na vatrešnite raboti*) mukaisissa asioissa maksu on 750 Bulgarian leviä.
4. [Kansallisen standardointilain](#) (*Zakon za natsionalnata standartizatsia*) mukaisissa asioissa maksu on 600 Bulgarian leviä.
5. Tarjousmenettelyjen aloittamispäätöksiä, toimeksisaajien valintaa koskevia päätöksiä tai hankintaviranomaisen [hankintalain](#) nojalla käynnistämien hankintamenettelyjen päättämisestä tehtyjä päätöksiä koskevissa muutoksenhauissa maksu määräytyy 8 §:n 1 momentissa säädettyä menettelyä noudattaen sen koron perusteella, jota käytetään valtion menettelystä perimän maksun laskemiseen; kaikissa muissa hankintaviranomaisen päätöksiä koskevissa muutoksenhauissa maksu on 1 500 Bulgarian leviä.
6. [Bulgarian kansallisista henkilöasiakirjoista annetun lain](#) (*Zakon za balgarskite lichni dokumenti*) mukaisissa asioissa maksu on 600 Bulgarian leviä.
7. [Maataloustuottajien tukilain](#) (*Zakon za podpomagane na zemedelskite proizvoditeli*) mukaisissa asioissa maksu on 800 Bulgarian leviä.
8. Kilpailunsuojakomissioon (KZK) (*Komisia za zashtita na konkurentsiata*) viedyissä [kilpailunsuojalain](#) (*Zakon za zashtita na konkurentsiata*) mukaisissa asioissa maksu on 1 500 Bulgarian leviä ja kun kyseessä on aineellinen etu (rahallinen seuraamus, sakko tai muu seuraamus), maksu määräytyy 8 §:n 1 momentin mukaisesti.
9. Syrjintäsuojakomissioon (KZD) (*Komisia za zashtita ot diskriminatsia*) tai tuomioistuimeen viedyissä

[syrijintäsuojalain](#) (*Zakon za zashtita ot diskriminatsia*) mukaisissa asioissa maksu on 1 500 Bulgarian leviä.

10. [Kuluttajansuojalain](#) (*Zakon za zashtita na potrebitelite*) ja [henkilötietolain](#) (*Zakon za zashtita na lichnite dannii*) mukaisissa asioissa maksu on 900 Bulgarian leviä.

(3) Oikeudellisesta edustuksesta, puolustuksesta ja avustamisesta hallinnollisissa asioissa, joihin ei liity määriteltyä aineellista etua, lukuun ottamatta 2 kohdassa mainittuja tapauksia, maksu on 1 000 Bulgarian leviä.

(4) Maksu oikeudellisesta edustuksesta, puolustuksesta ja avustamisesta hallintoelimessä määräytyy edellisten kohtien mukaisesti.

9 § Valituskirjelmän laatimisesta ja kirjallisesta vastauksesta valituskirjelmään, välivalituksessa käsiteltävästä valituskirjelmästä ja vastauksesta valituskirjelmään, joka käsitellään välivalituksessa ilman oikeudellista edustajaa, sekä [siviiliprosessilain](#) 284 §:n 2 momentin mukaisesta riita-asian käsittelystä ja muutoksenhaun allekirjoittamisesta, jos muutoksenhaun on laatinut toinen asianajaja, peritään 3/4 maksusta, joka määräytyy 7 tai 8 §:n mukaisesti, kuitenkin vähintään 400 Bulgarian leviä.

(2) Oikeudenkäyntiä koskevan valituksen laatimisesta, mukaan lukien [siviiliprosessilain](#) 280 §:n 1 momentin mukaiset kassaatioperusteet, ilman oikeudellista edustusta peritään 3/4 maksusta, joka määräytyy 7 tai 8 §:n mukaisesti, kuitenkin vähintään 1 200 Bulgarian leviä.

(3) Oikeudenkäyntiä koskevan valituksen laatimisesta, mukaan lukien [siviiliprosessilain](#) 280 §:n 1 momentin mukaiset kassaatioperusteet, ilman oikeudellista edustusta peritään 3/4 maksusta, joka määräytyy 7 tai 8 §:n mukaisesti, kuitenkin vähintään 1 200 Bulgarian leviä.

(4) Oikeudellisesta edustuksesta voimaan tulleen päätöksen kumoamismenettelyssä perittävä maksu määräytyy 7 tai 8 §:ssä tarkoitettua menettelyä noudattaen, mutta sen on oltava vähintään 1 000 Bulgarian leviä. Voimaan tulleen päätöksen kumoamiskanteen tai voimaan tulleen päätöksen kumoamiskanteeseen annettavan vastauksen laatimisesta ilman oikeudellista edustusta avoimessa tuomioistuimessa perittävä maksu on 3/4 edellä 7 tai 8 §:n mukaisesti määritetystä maksusta, mutta sen on oltava vähintään 750 Bulgarian leviä.

(5) Hakemuksen laatimisesta Strasbourgissa sijaitsevalle Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelle ja ennakkoratkaisupyynnön laatimisesta Luxemburgissa sijaitsevalle Euroopan unionin tuomioistuimelle ilman oikeudellista edustusta perittävän maksun on oltava vähintään 2 000 Bulgarian leviä.

(6) [Hankintalain](#) mukaisesta muutoksenhausta, kirjallisesta vastauksesta, muutoksenhaun vastustamisesta ilman oikeudellista edustusta kilpailunsuojakomissiossa tai korkeimmassa hallinto-oikeudessa perittävä maksu on 3/4 maksusta, joka määräytyy 8 §:n mukaisesti, kuitenkin vähintään 600 Bulgarian leviä.

(7) Valvovalle viranomaiselle tai tuomioistuimelle, jolla on toimivalta ratkaista riita, joka koskee EU:n tuella tai toimintaohjelmissa ilman oikeudellista edustusta toteutettuihin hankkeisiin sovellettavia rahoitusoikaisuja, esitettävän vastalauseen laatimisesta perittävä maksun on oltava 3/4 maksusta, joka määräytyy 8 §:n mukaisesti, kuitenkin vähintään 600 Bulgarian leviä.

10 § Asianosaisen oikeudellisesta edustuksesta, puolustuksesta ja avusta täytäntöönpanomenettelyssä (velkojen perinnässä) perittävä maksu on seuraava:

1. Täytäntöönpanomenettelyn aloittaminen – 200 Bulgarian leviä
2. Asianosaisten oikeudellinen edustus, puolustaminen ja avustaminen täytäntöönpanomenettelyissä ja rahasaatavan kattamiseksi toteutettavissa toimissa – puolet 7 §:n 2 momentissa tarkoitettua maksusta
3. Asianosaisten oikeudellinen edustus, puolustaminen ja avustaminen omaisuuden tai hädän haltuunottoa koskevilla täytäntöönpanomenettelyissä – puolet 7 §:n 2 momentissa tarkoitetuista maksuista omaisuuden arvon perusteella laskettuna
4. Asianosaisen oikeudellinen edustus, puolustaminen ja avustaminen täytäntöönpanomenettelyissä, jotka edellyttävät muita kuin 2 ja 3 alakohdassa tarkoitettuja toimia – 350 Bulgarian leviä
5. Haastemiehen toimia koskeva muutoksenhaku – 400 Bulgarian leviä ja valituksen käsittely avoimessa tuomioistuimessa – 600 Bulgarian leviä; sama maksu maksetaan velallisen lailliselle edustajalle.

11 § Maksu haastekirjelmän laatimisesta, yksityisen muutoksenhaun laatimisesta sekä ulosottomiehen, notaarin, kirjaamotuomarin ja rekisterinpitäjän kanteita koskevista muutoksenhauista on 400 Bulgarian leviä ja valituksen käsittely avoimessa tuomioistuimessa 600 Bulgarian leviä.

IV jakso

Maksut rikos- ja hallinnollisen rikosasian oikeudenkäynnistä yhdessä oikeusasteessa

12 § Oikeudellisesta edustuksesta, puolustuksesta ja avustamisesta esitutkimamenettelyssä perittävä maksu on 13 §:n 1 momentissa täsmennettyjen määrien suuruinen, ja jos on kyse menettelyllisistä toimista eri päivinä, 250 Bulgarian leviä kultakin päivältä.

13 § (1) Syytetyn, yksityisen syytetoimen tekijän tai yksityisen hakijan puolustamisesta perittävä maksu on seuraava:

1. Asioissa, joista rangaistuksena on ehdollinen vankeusrangaistus tai sakko – 600 Bulgarian leviä
2. Asioissa, joissa vankeusrangaistus on enintään viisi vuotta – 1 000 Bulgarian leviä
3. Asioissa, joissa vankeusrangaistus on enintään 10 vuotta – 1 500 Bulgarian leviä
4. Asioissa, joissa vankeusrangaistus on enintään 15 vuotta – 2 250 Bulgarian leviä
5. Asioissa, joissa vankeusrangaistus on yli 15 vuotta – 3 000 Bulgarian leviä
6. Rikoksista, joissa on säädetty elinkautinen vankeusrangaistus – 6 000 Bulgarian leviä
7. Kun sovitaan syyteneuvottelusta edellyttäen, että asianajaja ei osallistunut rikosoikeudelliseen menettelyyn – 750 Bulgarian leviä
8. (kumottu: VL nro 2/2009; entinen 9 momentti; muutettu: VL nro 28/2014; muutos julkaistu: VL nro 28/2014, kumottu korkeimman hallinto-oikeuden 3. lokakuuta 2019 antamalla tuomiolla N:o 13062 ja 8. toukokuuta 2020 antamalla tuomiolla N:o 5419, VL nro 45/2020, voimassa 15. toukokuuta 2020 alkaen).
9. Asian käsittely tuomioistuimessa valvontatoimia koskevan lupakirjeen nojalla edellyttäen, että asianajaja ei osallistunut rikosoikeudelliseen menettelyyn – 900 Bulgarian leviä
10. (muutettu: VL nro 2/2009; muutettu: VL nro 28/2014; muutos julkaistu: VL nro 28/2014, kumottu korkeimman hallinto-oikeuden 3. lokakuuta 2019 antamalla tuomiolla N:o 13062 ja 8. toukokuuta 2020 antamalla tuomiolla N:o 5419, VL nro 45/2020, voimassa 15. toukokuuta 2020 alkaen; kumottu: VL nro 68/2020).

(2) Hakijan tai vastaajan oikeudellisesta edustuksesta, puolustuksesta ja avustamisesta yksityisoikeudellisissa asioissa peritään maksu 7 §:n 2 momentissa tarkoitettua menettelyä noudattaen.

(3) Edellä 1 kohdassa säädettyä maksua korotetaan puolella vakavimmasta maksusta syytetyn, yksityisen syytetoimen tekijän tai yksityisen hakijan oikeudellisesta edustuksesta, puolustuksesta ja avustamisesta usean syytteen osalta.

(4) Useamman kuin yhden henkilön puolustamiseksi kutakin vastaajaa koskeva maksu määritetään 1 kohdassa säädettyä menettelyä noudattaen.

14 § (1) Jos rikosasian käsittely kestää yli yhden päivän, lisämaksu jokaiselta myöhemmältä päivältä on 250 Bulgarian leviä.

(2) Jos oikeudellista edustusta tarjotaan rikosta tai hallinnollista rikosta koskevassa tapauksessa, johon liittyy enemmän kuin kaksi kuulemistä, jokaisesta myöhemmästä kuulemistilaisuudesta maksetaan lisämaksuna 250 Bulgarian leviä.

15 § Muutoksenhaun tai oikeuskysymykseen rajoittuvan muutoksenhaun laatimisesta ilman oikeudellista edustusta perittävä maksu on 3/4 edellä 13 §:ssä tarkoitettua maksusta.

16 § Maksu yksityisten hakijoiden rikosasioissa nostamista kanteista on 300 Bulgarian leviä ja avoimessa tuomioistuimessa käsitellyistä kanteista 600 Bulgarian leviä.

17 § Tulospalkkiosta neuvotteleminen, joka riippuu rikosoikeudenkäynnin tuloksesta, ei ole sallittua edes rikosoikeudenkäynnin yhteydessä nostetussa siviilioikeudellisessa kanteessa.

18 § (1) Maksu muutoksenhausta päätökseen, jolla määrätään seuraamus ilman oikeudellista edustusta, määritetään 7 §:n 2 momentissa vahvistettujen sääntöjen mukaisesti siten, että se on puolet seuraamuksen tai korvauksen määrästä, mutta ei kuitenkaan alle 100 Bulgarian leviä.

(2) Jos hallinnollinen seuraamus on sakko, muu rahallinen seuraamus ja/tai rahallinen korvaus, maksu

määritetään 7 §:n 2 momentin mukaisesti kunkin määrätyn/myönnetyn sakon, muun rahallisen seuraamuksen ja/tai rahallisen korvauksen määrän perusteella.

(3) (uusi: VL nro 28/2014; kumottu korkeimman hallinto-oikeuden 3. lokakuuta 2019 antamalla tuomiolla N:o 13062 ja 5. toukokuuta 2020 antamalla tuomiolla N:o 5419, VL nro 45/2020, voimassa 15. toukokuuta 2020 alkaen).

(4) (uusi: VL nro 68/2020; muutettu: VL nro 88/2022) Oikeudellisesta edustuksesta, puolustuksesta ja avustamisesta muista kuin 2 kohdassa tarkoitetuista hallinnollisista rikoksista perittävä maksu on 500 Bulgarian leviä.

V jakso

Maksut osallistumisesta erityissäännön mukaisiin menettelyihin yhdessä oikeusasteessa

19 § Vähimmäismaksu oikeudellisesta edustuksesta, puolustuksesta ja avustamisesta [terveydenhuoltolain](#) (*Zakon za zdraveto*) mukaisissa menettelyissä on 500 Bulgarian leviä.

20 § Vähimmäismaksu oikeudellisesta edustuksesta, puolustuksesta ja avustamisesta [lastensuojelulain](#) (*Zakon za zakrila na deteto*) mukaisissa erillisissä menettelyissä on 600 Bulgarian leviä.

21 § Vähimmäismaksu oikeudellisesta edustuksesta, puolustuksesta ja avustamisesta [perhelain](#) (*Semeen kodeks*) IX, X ja XI luvun mukaisissa menettelyissä on 600 Bulgarian leviä.

22 § Vähimmäismaksu oikeudellisesta edustuksesta, puolustuksesta ja avustamisesta [lähisuuhdeväkivallalta suojelusta annetun lain](#) (*Zakon za zashtita domashnoto nasilie*) mukaisissa menettelyissä on 600 Bulgarian leviä.

23 § Vähimmäismaksu oikeudellisesta edustuksesta, puolustuksesta ja avustamisesta [rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta ja eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä annetun lain](#) (*Zakon za ekstraditsiata i evropeyskata zapoved za arest*) mukaisissa menettelyissä on 800 Bulgarian leviä.

24 § Vähimmäismaksu oikeudellisesta edustuksesta, puolustuksesta ja avustamisesta [epäsosiaalisen käyttäytymisen torjumisesta annetun asetuksen](#) (*Ukaz za borba s drebnoto huliganstvo*) mukaisissa menettelyissä on 500 Bulgarian leviä.

25 § Oikeudellisesta edustuksesta, puolustuksesta ja avustamisesta yksityisoikeudellisissa asioissa perittävä maksu on 500 Bulgarian leviä.

26 § Oikeudellisesta edustuksesta, puolustuksesta ja avustamisesta valtuutusmenettelyssä, jossa asianajaja ei osallistu koko asian käsittelyyn, perittävä maksu on 500 Bulgarian leviä.

27 § [Rikosprosessilain](#) (*Nakazatelno-protsesualnia kodeks*) 122 §:n mukaisesti todistajalle annettavasta oikeusavusta ja oikeudellisesta edustuksesta, puolustuksesta ja avustamisesta menettelyssä, jossa asianajaja ei osallistu koko asian käsittelyyn, perittävä maksu on 500 Bulgarian leviä.

28 § Oikeudellisesta edustuksesta, puolustuksesta ja avustamisesta tutkintavankeuden aikana menettelyssä, jossa asianajaja ei osallistu koko asian käsittelyyn, perittävä maksu on 900 Bulgarian leviä.

29 § Oikeudellisesta edustuksesta, puolustuksesta ja avustamisesta kumulatiivisissa rangaistusmenettelyissä perittävä maksu on 600 Bulgarian leviä.

30 § [Rikosprosessilain](#) 368 §:ssä tarkoitetun hakemuksen laatimisesta perittävä maksu on 800 Bulgarian leviä.

31 § (1) Osapuolen puolustamisesta uusintakäsittelyssä perittävän palkkion on oltava vähintään samansuuruinen kuin oikeudenkäynnistä yhdessä oikeusasteessa perittävä vähimmäispalkkio.

(2) Jos uudelleen käsittelyä koskeva hakemus laaditaan ilman oikeudenkäyntiä, vähimmäismaksu on 3/4 edellä 1 kohdassa tarkoitetusta vähimmäismaksusta.

32 § [Rikosprosessilain](#) 457 §:n 2 momentin mukaisessa ulkomaisen tuomioistuimen tuomion täytäntöönpanomenettelyssä puolustuksesta perittävä vähimmäismaksu on puolet yhden oikeusasteen

vähimmäismaksusta rangaistuksen tyypin ja vakavuuden mukaan.

33 § Oikeudellisesta edustuksesta, puolustuksesta ja avustamisesta [alaikäisten epäsosiaalisen käyttäytymisen torjunnasta annetun lain](#) (*Zakon za borba sreshtu protivooobshtestvenite proyavi na maloletnite i nepalnoletnite*) mukaisissa menettelyissä perittävä vähimmäismaksu on 500 Bulgarian leviä.

34 § (uusi: VL nro 28/2014; muutettu: VL nro 84/2016; kumottu: VL nro 88/2022.)

35 § Vähimmäismaksu oikeudellisesta edustuksesta, puolustuksesta ja avustamisesta [turvapaikka- ja pakolaislain](#) (*Zakon za ubezhishteto i bezhantsite*) mukaisissa menettelyissä on 600 Bulgarian leviä.

35 a § [Sisäasiainministeriöstä annetun lain](#) nojalla pidätetyn oikeudellisesta edustuksesta, puolustuksesta ja avustamisesta perittävä vähimmäismaksu on 300 Bulgarian leviä.

36 § Edustuksesta ja avustamisesta siviili- ja kauppaoikeudellisissa sovittelumenettelyissä perittävä vähimmäismaksu on 1/3 edellä 7 §:ssä säädetystä maksusta.

Haastemiehet

Vuodesta 2006 lähtien haastemiehet ovat olleet Bulgariassa yksityisiä täytäntöönpanoa suorittavia toimihenkilöitä tai valtion virkamiehiä. Molempien osalta sovelletaan lakisääteistä hinnastoa.

1. Valtion virkamiesten palkkioita on vuodesta 2008 säännelty [tuomioistuinten siviiliprosessilain nojalla perimien valtion maksujen hinnaston](#) II jaksossa.
2. Yksityisten toimihenkilöiden palkkiot ovat säänneltyjä ([yksityisiä täytäntöönpanoa suorittavia toimihenkilöitä koskevan lain](#) (*Zakon za chastnite sadebni izpalniteli*) 78 §:ssä ja [kyseisessä laissa olevassa täytäntöönpanomaksuja ja -kuluja koskevassa hinnastossa](#) (hyväksytty 19. huhtikuuta 2006 annetulla ministerineuvoston asetuksella N:o 92).

Molempien hinnastojen maksut ovat samat.

Yksityinen toimihenkilö veloittaa asiakirjojen tiedoksiannosta vapaa- tai juhlapäivinä, haasteiden lähettämisestä postitse sekä jäljennösten tekemisestä kanteesta, tiedoksiannosta tai asiakirjoista lisämaksuna 50 prosenttia normaalipalkkiosta.

Kiinteät kulut

Kiinteät kulut riita-asioissa

Osapuolten kiinteät kulut riita-asiaissa

Siviilioikeudellisista menettelyistä perittäviä maksuja on vuodesta 2008 säännelty [tuomioistuinten siviiliprosessilain nojalla perimien valtion maksujen hinnaston](#) I jaksossa seuraavasti:

- siviilioikeudellinen hakemus: 4 prosenttia vaaditusta määrästä, mutta vähintään 25 euroa
- moraalisia vahinkoja koskeva korvausvaatimus: 15–40 euroa
- avioerotapaukset (mukaan lukien puolisoiden yhteiset hakemukset): 2 prosenttia kunkin osapuolen kolmen vuoden osuudesta (avioliiton ositus sopimuksen mukaisesti)
- täytäntöönpanomääräys: 2 prosenttia vaaditusta määrästä, mutta vähintään 12,5 euroa
- adoptiotapaukset: 12,5 euroa
- tulevaa saatavaa koskeva hakemus: 20 euroa
- todisteiden turvaaminen: 10 euroa
- maksukyvyttömyystapaukset: 25 euroa liikkeenharjoittajan osalta, 125 euroa liikeyrityksen osalta.

Missä vaiheessa riita-asian oikeudenkäyntiä kiinteät kulut on maksettava?

Kummankin osapuolen on maksettava tuomioistuimelle etukäteen niiden toimien kustannukset, joita osapuoli on pyytänyt. Jos toimet toteutetaan kummankin osapuolen pyynnöstä tai tuomioistuimen aloitteesta, kustannuksista vastaavat tilanteen mukaan joko molemmat osapuolet tai vain toinen osapuoli. ([Siviiliprosessilain](#) 76 §.)

Kiinteät kulut rikosasioissa

Riidan osapuolten kiinteät kulut rikosasioissa

Kuluista ja maksuista rikosoikeudellisissa menettelyissä säädetään [rikosprosessilaissa](#).

187 §: Kustannusten kattaminen

1. Rikosoikeudenkäynnistä aiheutuvat kustannukset katetaan asianomaisen toimielimen talousarvioon varatuista varoista, lukuun ottamatta laissa säädettyjä tapauksia.
2. Jos on kyse rikoksen uhrin rikosasiassa nostamasta kanteesta, kantajan, joka on yksityishenkilö, on talletettava kustannusten määrä etukäteen. Jos määrää ei ole talletettu, kyseiselle kantajalle on annettava seitsemän päivän määräaika summan tallettamista varten.
3. Jos on kyse uhrin tuomioistuimessa nostamasta kanteesta, kustannukset vastaajan tuomioistuimessa esittämistä todistusvaatimuksista on katettava tuomioistuimen talousarviosta.

Kiinteistä kustannuksista rikosoikeudenkäynnissä säädetään ([tuomioistuinten](#), [syyttäviviranomaisten](#), [tutkintaosastojen ja oikeusministeriön perimiä valtion maksuja koskevan lain](#) maksuhinnastossa N:o 1, muutettu viimeksi vuonna 2005) seuraavasti:

- rikosoikeudellisen menettelyn aloittamiseen johtavat yksityishenkilöiden tekemät kanteet: 6 euroa
- yksityiset syytetoimet rikosoikeudellisessa menettelyssä: 2,5 euroa
- palautushakemukset, kun asiaa ei ole vielä ratkaistu: 3 euroa.

Missä rikosoikeudenkäynnin vaiheessa kiinteät maksut maksetaan?

Osapuolen, joka ryhtyy yksityiseen syytetoimeen, on talletettava edellä mainittujen kulujen määrä etukäteen ([rikosprosessilain](#) mukaisesti). Jos määrää ei ole talletettu, kyseiselle osapuolelle on annettava seitsemän päivän määräaika summan tallettamista varten.

Kiinteät kulut perustuslakia koskevissa oikeudenkäynneissä

Riidan osapuolten kiinteät kulut perustuslakia koskevissa oikeudenkäynneissä

1. Perustuslakituomioistuimessa muutosta voivat hakea vähintään viidesosa parlamentin jäsenistä, presidentti, ministerineuvosto, korkein kassaatio-oikeus, korkein hallinto-oikeus ja valtakunnansyyttäjä. Edellisen pykälän 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua toimivaltaa koskevia kiistoja voivat nostaa myös kunnanvaltuustot.
2. Jos korkein kassaatio-oikeus tai korkein hallinto-oikeus katsoo lain perustuslain vastaiseksi, se keskeyttää asian käsittelyn ja saattaa asian perustuslakituomioistuimen käsiteltäväksi.
3. Oikeusasiamies voi pyytää perustuslakituomioistuinta julistamaan perustuslain vastaiseksi lain, joka rikkoo kansalaisten oikeuksia ja vapauksia.

Oikeudellisten edustajien velvollisuus antaa ennakkotietoja

Asianosaisten oikeudet ja velvollisuudet

[Asianajajalain](#) 40 §:n 3 momentissa säädetään, että asianajajan tai toisesta Euroopan unionin jäsenvaltiosta olevan asianajajan on annettava asiakkaalleen täsmälliset tiedot tämän oikeuksista ja velvollisuuksista. Asianajajilla ei ole nimenomaista velvollisuutta ilmoittaa asiakkailleen oikeudenkäyntien todennäköisistä kustannuksista. Asianajajien eettisiin sääntöihin kuitenkin sisältyy tällainen velvoite.

Kulujen määräytymisperusteet

Mistä löydän tietoa kulujen määrittämisestä Bulgariassa?

Luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön, joka haluaa nostaa kanteen, on mahdotonta löytää julkista tietoa asiasta syntyvistä kustannuksista, sillä tällaista tietoa sisältävää virallista tai epävirallista verkkosivustoa tai muuta julkista elintä, joka voisi toimittaa tiedot konsolidoidussa muodossa, ei ole. Asiakkaat saavat siis tietoa kustannuksista ensisijaisesti asianajajilta.

Palkkioita ja oikeudenkäyntikuluja koskeva lainsäädäntö on kuitenkin kansalaisten saatavissa useilta julkisilta verkkosivustoilta, ja jokainen voi tehdä omat laskelmansa. Tällaisia ovat kansallinen lainsäädäntö, ylimmän asianajajaneuvoston verkkosivusto, ylimmän tuomioistuinneuvoston verkkosivusto ja kansallisen oikeusaputoimiston verkkosivusto. Edellä luetellut verkkosivustot ovat tällä hetkellä saatavilla vain bulgariaksi.

Millä kielillä löydän tietoa kulujen määräytymisperusteista Bulgariassa?

Edellä luetellut verkkosivustot ovat tällä hetkellä saatavilla vain bulgariaksi.

Mistä löydän tietoa sovittelusta?

Tietoa sovittelusta on [oikeusministeriön](#) verkkosivuilla.

Mistä löydän lisätietoa kustannuksista? Mistä löydän tietoa menettelyjen keskimääräisestä kestosta?

[Ylimmän tuomioistuinneuvoston](#) verkkosivuilla on vuosi- ja puolivuositaiskertomuksia tuomioistuinten toiminnasta kaikilla tasoilla. Sivulla on tietoja siitä, kuinka monen asian käsittely on saatu päätökseen viimeisten kolmen kuukauden, puolen vuoden, vuoden, kahden vuoden tai pitemmän ajanjakson kuluessa. Ylimmän tuomioistuinneuvoston tilastoyksikkö tekee analyysejä ja antaa tietoja tuomioistuinkäsittelyjen keskimääräisestä kestosta riita-, rikos- ja hallinto-oikeudellisissa asioissa.

Mistä löydän tietoa oikeusmenettelyjen keskimääräisistä kokonaiskustannuksista?

Tällaista julkista tietoa ei ole saatavilla.

Arvonlisävero

Miten tietoja tarjotaan? Mitä arvonlisäverokantoja sovelletaan?

Arvonlisävero (edellä mainittujen tariffien ja määräysten mukaisesti) sisältyy kustannuksiin.

Oikeusapu

Siviilioikeuden alalla sovellettava tuloraja

[Oikeusapulaissa](#) (*Zakon za pravnata pomosht*) ei erotella siviili- ja rikosasioita (ks. jäljempänä):

22 § 21 §:n 1 ja 3 kohdan mukainen oikeusapu on maksutonta, ja se myönnetään seuraaville:

1. Henkilöt ja perheet, jotka täyttävät vaatimukset kuukausittaisen avun saamisesta [oikeusapulain täytäntöönpanosta annetun asetuksen](#) (*Pravilnik za prilagane na zakona za pravnata pomosht*) 9 ja 10 §:n mukaisesti
2. Henkilöt ja perheet, joille voidaan myöntää kohdennettua lämmitystukea edellisenä tai kuluvana lämmityskautena
3. Henkilöt, jotka käyttävät sosiaalipalveluja tai laitoshoitoon integroituja terveys- ja sosiaalipalveluja, raskaana olevat naiset ja äidit, jotka ovat vaarassa hylätä lapsensa ja jotka käyttävät sosiaalipalveluja tämän ehkäisemiseksi
4. [Lastensuojelulaissa](#) tarkoitetulla tavalla sijaisperheissä tai sukulaisperheissä olevat lapset
5. [Lastensuojelulaissa](#) tarkoitettu vaarassa oleva lapsi
6. [Perhelain](#) 143 ja 144 §:ssä tarkoitetut henkilöt, alle 21-vuotiaat ja yli 21-vuotiaat henkilöt ennen 21-vuotiaana syntyneiden elatusvelvoitteiden osalta [toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä elatusvelvoitteita koskevissa asioissa 18 päivänä joulukuuta 2008 annetun neuvoston asetuksen \(EY\) N:o 4/2009](#) (EUVL L 7/1, 10.1.2009) ja [lasten ja muiden perheenjäsenten elatusavun kansainvälisestä perinnästä tehdyn yleissopimuksen](#) (EUVL L 192/51,

22.7.2011) mukaisesti

7. Sellaiset lähisuhte- tai seksuaalisen hyväksikäytön tai ihmiskaupan uhrit, joilla ei ole keinoja tai jotka eivät ole halukkaita turvautumaan oikeudelliseen puolustukseen
8. Henkilöt, jotka ovat hakeneet tai saaneet kansainvälistä suojelua tai tilapäistä suojelua [turvapaikka- ja pakolaislain](#) nojalla ja joiden osalta oikeusavun antaminen ei perustu mihinkään muuhun oikeudelliseen perusteeseen
9. Ulkomaalaiset, jotka ovat joutuneet pakkokeinon alaiseksi, ja ulkomaalaiset, jotka ovat [Bulgarian tasavallan ulkomaalaislain](#) (*Zakon za chuzhdentsite v Republika Bulgaria*) nojalla erityisessä ulkomaalaisten tilapäiseen majoitukseen tarkoitettussa tilassa ja joilla ei ole varaa tai jotka eivät halua asianajajan puolustamaan itseään
10. Henkilöt, joilta on evätty tai peruttu kansalaisuudettoman henkilön asema Bulgariassa, tai henkilöt, joiden osalta menettely kansalaisuudettoman henkilön aseman myöntämiseksi [Bulgarian tasavallan ulkomaalaislain](#) nojalla on päätetty, joilla ei ole taloudellisia mahdollisuuksia asianajajan palveluihin, mutta jotka haluavat niitä
11. Henkilöt, jotka halutaan julistaa tai jotka on julistettu vajaavaltaisiksi
12. [Vammaislain](#) (*Zakon za horata s uvrezhdania*) mukaista kuukausittaista tukea saavat vammaiset henkilöt, joiden kuukausitulot eivät riitä asianajajan palveluihin.

(2) Edellä 1 kohdan 7, 9, 10 ja 12 alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa kansallinen oikeusaputoimisto (NBPP, *Natsionalno byuro za pravna pomosht*) päättää oikeusavun myöntämisestä ottaen huomioon 23 §:n 3 momentissa tarkoitettut olosuhteet, jotka on vahvistettu asianomaisten toimivaltaisten viranomaisten asiakirjoilla, ja Bulgariassa vahvistetun köyhyysrajan.

(3) Edellä 1 kohdassa tarkoitettut tosiseikat ja olosuhteet on todettava asianomaisten toimivaltaisten viranomaisten antamien asiakirjojen sekä kansallisen oikeusaputoimiston hyväksymän henkilön perhettä ja omaisuutta koskevan ilmoitusmallin perusteella.

(4) Jos oikeusapua hakevat henkilöt eivät pysty perustelevaan 1 kohdassa tarkoitettuja olosuhteita, kansallisen oikeusaputoimiston on päätettävä oikeusavun myöntämisestä ottaen huomioon 23 §:n 3 momentissa tarkoitettut olosuhteet, jotka vahvistetaan asianomaisten toimivaltaisten viranomaisten asiakirjoilla, ja Bulgariassa vahvistettu köyhyysraja.

(5) Tapauksissa, joissa kansallinen oikeusaputoimisto tarjoaa oikeusapua, 2 ja 3 kohdassa tarkoitettut tiedot kerätään viran puolesta ja oikeusaputoimisto hankkii tarvittavat asiakirjat sähköisesti asianomaisilta toimivaltaisilta viranomaisilta. Oikeusavun hakijan on esitettävä asiakirjatodisteet tuloistaan tai annettava suostumuksensa siihen, että hänen tulojaan koskevia tietoja pyydetään viran puolesta toimivaltaisilta viranomaisilta.

23 § (1) Edellä 21 §:n 2 momentissa tarkoitettu oikeusapujärjestelmä kattaa tapaukset, joissa puolustaminen, avustaminen tai edustus on pakollista.

2) Oikeusapujärjestelmä kattaa myös tapaukset, joissa syytetty, vastaaja tai rikos-, riita- taikka hallinto-oikeudellisen asian osapuoli, joka ei pysty maksamaan asianajajan palveluista, haluaa tällaiset palvelut ja oikeudenkäytön edut niitä edellyttävät. Tällaisissa tapauksissa henkilö ei ole vastuussa oikeusavun kustannusten korvaamisesta.

(3) Siviili- ja hallinto-oikeudellisissa asioissa oikeusapua myönnetään, jos tuomioistuin tai kansallisen oikeusaputoimiston puheenjohtaja päättää asianomaisten toimivaltaisten viranomaisten toimittamien todisteiden perusteella, ettei asianosaisella ole varaa maksaa asianajajapalkkiota. Tuomioistuin tai kansallisen oikeusaputoimiston johtaja tekee päätöksensä ottaen huomioon seuraavat seikat:

1. asianosaisen tai hänen perheenjäsentensä tulot
2. asianosaisen ilmoituksella varmennettu omaisuus ja varat
3. asianosaisen siviilisääty
4. terveydentila
5. työmarkkina-asema
6. ikä
7. muut seikat.

(4) Rikosasioissa päätelmän siitä, että syytetyllä tai vastaajalla ei ole varaa maksaa asianajopalkkiota, tekee menettelyn johtava elin viran puolesta todetun henkilön taloudellisen tilanteen ja 3 kohdan 1, 3, 4, 5, 6 ja 7 alakohdassa tarkoitettujen olosuhteiden perusteella. Asianosaisen, joka nostaa syytteen, hakijan siviilioikeudellisissa menettelyissä, vastaajan siviilioikeudellisissa menettelyissä ja yksityisen hakijan rikosoikeudellisissa menettelyissä, osalta päätös on tehtävä 3 kohdassa tarkoitettua menettelyä noudattaen.

Rikosoikeuden alalla sovellettava tuloraja vastaajan tapauksessa

Rikosasioita koskevien perusteiden lisäksi sovelletaan seuraavia perusteita (edellä mainitun [oikeusapulain](#) 22 §):

23 §

1. Oikeusapujärjestelmä (31 §:n 3 momentissa tarkoitettu) kattaa tapaukset, joissa oikeudellinen edustus tai puolustaminen on pakollista.
2. Oikeusapujärjestelmä kattaa myös tapaukset, joissa epäilty, syytetty, vastaaja tai rikos-, riita- taikka hallinto-oikeudellisen asian osapuoli, joka ei pysty maksamaan asianajajan palveluista, haluaa tällaiset palvelut ja oikeudenkäytön edut niitä edellyttävät.
3. Rikosasioissa arvion siitä, että syytetyllä tai vastaajalla ei ole varaa maksaa asianajopalkkiota, tekee menettelystä vastaava elin viran puolesta todetun henkilön taloudellisen tilanteen ja 3 kohdan 1, 3, 4, 5, 6 ja 7 alakohdassa tarkoitettujen olosuhteiden perusteella. Asianosaisen, joka nostaa syytteen, hakijan siviilioikeudellisissa menettelyissä, vastaajan siviilioikeudellisissa menettelyissä ja yksityisen hakijan rikosoikeudellisissa menettelyissä, osalta päätös on tehtävä 3 kohdassa tarkoitettua menettelyä noudattaen.

Rikosoikeuden alalla sovellettava tuloraja uhrin tapauksessa

Rikosoikeudellisissa menettelyissä sovellettava tuloraja on sama kuin muiden osapuolten osalta (ks. edellä).

Muut edellytykset oikeusavun myöntämiseksi uhreille

Rikoksen uhreihin sovellettavassa laissa ei ole erityisedellytyksiä Oikeusapua rikosasioissa koskevia yleissääntöjä sovelletaan ([oikeusapulain](#) 22 ja 23 §).

Muut edellytykset oikeusavun myöntämiseksi vastaajalle

Vastaajiin sovellettavassa laissa ei ole erityisedellytyksiä. Oikeusapua rikosasioissa koskevia yleissääntöjä sovelletaan ([oikeusapulain](#) 22 ja 23 §).

Maksuton oikeudenkäynti

[Siviiliprosessilain](#) 83 §:n nojalla luopumalla maksuista ja palkkioista

83 §:n 1 momentti: Tuomioistuinmaksuja ja kustannuksia ei tarvitse maksaa seuraavissa tapauksissa:

1. Kantajat, jos he ovat työntekijöitä, toimenhaltijoita tai osuuskuntien jäseniä ja kanne koskee työsuhdetta
2. Elatusapuvaateet
3. Syyttäjän nostamat kanteet
4. Kantajat sellaisten kanteiden yhteydessä, jotka koskevat rikoksesta johtuvia vahinkoja ja jotka liittyvät lainvoimaiseen tuomioon
5. Tuomioistuimen nimittämät osapuolen erityisedustajat, jos osapuolen osoite on tuntematon
6. (uusi: VL nro 102/2022) asianosainen, jolle on myönnetty oikeusapua [oikeusapulain](#) 23 §:n 2 momentissa säädetyin edellytyksin.

(2) Tuomioistuinmaksuja ja kustannuksia ei peritä luonnollisilta henkilöiltä, joiden tuomioistuin toteaa olevan vähävaraisia. Vapautusta koskevan pyynnön osalta tuomioistuin ottaa huomioon seuraavat seikat:

1. asianosaisen tai hänen perheenjäsentensä tulot
2. asianosaisen ilmoituksella varmennettu omaisuus ja varat
3. asianosaisen siviilisäätty

4. terveydentila
5. työmarkkina-asema
6. ikä
7. muut vahvistetut olosuhteet.

(3) Edellä 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa oikeudenkäyntikulut on maksettava tuomioistuimen talousarviossa varatusta määrästä.

[Siviiliprosessilain](#) 84 §: Vapautus erityistapauksissa:

Valtiolle suoritettavasta maksusta, tuomioistuimen kuluja lukuun ottamatta, on vapautettu seuraavat:

1. Valtio ja valtion elimet, lukuun ottamatta tapauksia, joissa on kyse yksityisestä valtion omaisuudesta ja yksityisiä valtion saatavia ja oikeuksia koskevista vaatimuksista
2. Bulgarian Punainen Risti
3. Kunnat, lukuun ottamatta kunnan yksityisiä saatavia ja kunnan yksityiseen omaisuuteen kohdistuvia omistusoikeuksia.

Missä tapauksessa hävinnyt osapuoli joutuu maksamaan voittaneen osapuolen kulut?

Riita-asiat

[Siviiliprosessilain](#) 78 §: Kulujen tuomitseminen

78 § (1) Vastaajan on korvattava kantajan maksamat kulut (mukaan lukien oikeudenkäyntikulut ja asianajopalkkio (jos osapuolella oli asianajaja) vaatimuksen osalta tuomitun määrän mukaisessa suhteessa.

(2) Jos vastaajan menettely ei ole johtanut kanteeseen ja vastaaja hyväksyy kanteen, kantaja vastaa kuluista.

(3) Vastaajalla on myös oikeus vaatia kuluja korvattaviksi vaatimuksen osalta evätyn määrän mukaisessa suhteessa.

(4) (täydennetty: VL nro 11/2023, voimassa 1. heinäkuuta 2024 alkaen) Vastaajalla on myös oikeus kuluihin, jos menettely päätetään, paitsi jos päättäminen johtuu osapuolten välisestä sopimuksesta, jolloin sovelletaan 9 kohtaa.

(5) Jos asianosaisen asianajajalle maksama maksu on kohtuuton suhteessa asian tosiasialliseen oikeudelliseen ja tosiasialliseen monimutkaisuuteen, tuomioistuin voi vastapuolen pyynnöstä tuomita korvattavaksi pienemmän määrän kuluja, jotka ovat oikeassa suhteessa tehtyyn työhön, mutta se ei kuitenkaan saa alittaa [asianajajalain](#) 36 §:n mukaisesti määritettyä vähimmäismäärää.

(6) Jos asia ratkaistaan sellaisen asianosaisen hyväksi, joka on vapautettu valtion maksuista tai oikeudenkäyntikuluista, tuomittu osapuoli maksaa kaikki maksettavat maksut ja kulut. Vastaavat määrät myönnetään tuomioistuimen hyväksi.

(7) Jos asia ratkaistaan sen osapuolen hyväksi, jolle oikeusapua on myönnetty, asianajopalkkio korvataan kansalliselle oikeusaputoimistolle suhteessa siihen osaan saatavasta, joka on hyväksytty tai hylätty. Jos asia ratkaistaan sitä osapuolta vastaan, jolle oikeusapua on myönnetty [oikeusapulain](#) 23 §:n 2 momentin nojalla, kyseinen osapuoli vastaa kuluista suhteessa siihen hakemuksen osaan, joka on hyväksytty tai hylätty, lukuun ottamatta myönnetyn oikeusavun kustannuksia.

(8) (muutettu: VL nro 8/2017) Oikeushenkilöille tai liikkeenharjoittajalle myönnetään myös tuomioistuimen määräämä maksu, jos heitä on puolustanut oikeudellinen avustaja. Myönnetty määrä ei saa ylittää [oikeusapulain](#) 37 §:n mukaisesti määritettyä tapaustyyppin enimmäismäärää.

(9) (täydennetty: VL nro 11/2023, voimassa 1. heinäkuuta 2024 alkaen) Jos asia saatetaan päätökseen sovintoratkaisulla, puolet maksetuista valtion maksuista palautetaan kantajalle ja jos sovinto on seurausta 140 a ja 140 b §:n mukaisessa sovittelumenettelyssä tehdystä sopimuksesta tai jos asian käsittely päätetään

sovintoratkaisun seurauksena tehdyn saatavan peruuttamisen tai hylkäämisen vuoksi, 75 prosenttia maksetuista valtion maksuista palautetaan kantajalle. Osapuolet vastaavat oikeudenkäyntikuluista ja sovintoratkaisusta aiheutuneista kuluista, jollei toisin sovita.

(10) Menettelyyn osallistuvan kolmannen osapuolen oikeudenkäyntikuluja ei korvata, vaan se on itse vastuussa aiheuttamistaan oikeudenkäyntikuluista.

(11) Jos yleinen syyttäjä on oikeudenkäynnin osapuoli, maksettavat kulut myönnetään valtiolle tai valtio maksaa ne.

Rikosasiat

[Rikosprosessilaki](#) – kulut ja maksut

187 § Kulujen kattaminen

187 § (1) Rikosoikeudenkäynnistä aiheutuvat kustannukset katetaan asianomaisen toimielimen talousarvioon varatuista varoista, lukuun ottamatta laissa säädettyjä tapauksia.

(2) Uhrin valituksesta johtuvissa ja tuomioistuimeen nostetuissa rikosasioissa yksityisen kantelijan on talletettava kulujen määrä etukäteen, ja muussa tapauksessa asianosaiselle on annettava seitsemän päivää aikaa maksaa kulut.

(3) Jos on kyse uhrin tuomioistuimessa nostamasta kanteesta, kustannukset vastaajan tuomioistuimessa esittämistä todistusvaatimuksista on maksettava tuomioistuimen talousarviosta.

188 § Kulujen määrittäminen

188 § (1) Kuluista päättää tuomioistuin tai oikeudenkäyntiä edeltävistä menettelyistä vastaava elin.

(2) Tuomioistuin tai oikeudenkäyntiä edeltävistä menettelyistä vastaava elin määrää työntekijöinä tai toimenhaltijoina toimivien todistajien korvauksen.

189 § Kulujen tuomitseminen

189 § (1) Tuomioistuin ratkaisee oikeudenkäyntikuluja koskevan kysymyksen tuomiossa tai määräyksessä.

(2) Oikeudenkäyntiä edeltävässä menettelyssä tulkin kuluista vastaa asianmukainen viranomainen, oikeudenkäynnin yhteydessä niistä vastaa tuomioistuin.

(3) Kun vastaaja todetaan syylliseksi, tuomioistuin määrää hänet maksamaan kaikki kulut, mukaan lukien asianajopalkkiot ja muut viran puolesta toimivan puolustusasianajajan kulut sekä yksityiselle hakijalle ja siviilikanteen nostajalle aiheutuneet kulut, jos tällainen pyyntö on esitetty. Jos useita vastaajia tuomitaan, tuomioistuin määrittää maksettavan osuuden kunkin henkilön osalta.

4) Jos vastaaja vapautetaan joistakin syytteistä, tuomioistuin määrää hänet maksamaan ainoastaan sellaiseen syytteeseen liittyvät kulut, jonka osalta hänet on todettu syylliseksi.

190 §: Kulujen tuomitseminen

190 § (1) Jos vastaaja todetaan syyttömäksi tai rikosoikeudellinen menettely keskeytetään, valtio vastaa yleisluonteisten asioiden kustannuksista ja uhrin tuomioistuimessa nostamien asioiden kustannuksista vastaa yksityinen hakija.

2) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin antaa toimeenpanopaperin tuomituista kuluista.

Asiantuntijatodistajapalkkiot

[Siviiliprosessilaissa](#) vahvistetaan yleissääntö asiantuntijatodistajien palkkioista.

Kulujen määrittäminen

75 § Tuomioistuin määrittää todistajille maksettavan korvauksen käytetyn ajan ja aiheutuneiden kulujen perusteella, ja tuomioistuin määrittää asiantuntijatodistajien palkkiot tehdyn työn ja aiheutuneiden kulujen perusteella.

[Asetus N-1, annettu 14 päivänä helmikuuta 2023, asiantuntijatodistajien rekisteröinnistä, pätevydestä ja palkkioista](#)

1 § (1) Asetuksessa säädetään seuraavista seikoista:

1. Asiantuntijatodistajiksi hyväksytyjen ammattihenkilöiden luetteloihin sisällyttämistä ja niiden muuttamista koskevien ehdotusten menettely ja määräajat
2. Edellytykset, jotka asiantuntijatodistajiksi hyväksytyjen ammattilaisten on täytettävä
3. Edellytykset ja menettely asiantuntijatodistajille maksettavan korvauksen määrittämiseksi
4. Säännöt, jotka koskevat oikeutta päästä asiantuntijarekisterin tietojärjestelmään ja siihen tallennettuihin tietoihin.

(2) Tätä asetusta sovelletaan oikeusviranomaisten, oikeudenkäyntiä edeltävistä menettelyistä vastaavien viranomaisten ja täytäntöönpanomenettelyistä vastaavien viranomaisten nimeämiin asiantuntijatodistajiin.

23 § (1) Maksua vahvistaessaan asiantuntijalausunnon tilanteen elimen on otettava huomioon ja arvioitava seuraavat seikat:

1. Suoritettavien tehtävien monimutkaisuus ja erityisyys
2. Asiantuntijan pätevyys ja koulutusaste
3. Asiantuntijalausunnon laatimiseen tarvittava aika
4. Tehdyn työn määrä
5. Asiantuntijalausunnon laatimisesta aiheutuvat kustannukset, kuten materiaalien, kulutustarvikkeiden, työkalujen, laitteiden jne. käytöstä aiheutuvat kustannukset
6. Muut työstä suoritettavan maksun kannalta olennaiset ehdot, kuten määräaikaisten noudattaminen, viikonlopputyöt ja yleiset vapaapäivät.

(2) Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen olosuhteiden vahvistaa asiantuntijatodistajat nimeävä elin asiantuntijatodistajien liitteen 2 mukaisesti toimittaman työaikalomakkeen perusteella. Työaikalomake ei sido asiantuntijatodistajan nimennyt viranomaista tämän harkitessa ja arvioidessa 1 kohdassa tarkoitettuja olosuhteita.

(3) Jos asiantuntijalausunnon laatii sisäasiainministeriön palveluksessa oleva asiantuntija, työ-, kulutus- ja yleiskustannukset määritetään sisäasiainministeriön määräyksellä hyväksytyyn työaikalomakkeen mallin mukaan.

(4) Jos asiantuntijalausunnon laatii useampi kuin yksi asiantuntijatodistaja, 1 kohdassa tarkoitettu maksu maksetaan jokaiselle asiantuntijatodistajalle.

(5) Jos asiantuntijatodistaja ei toimita kustannusten perusteena olevia asiakirjoja, kustannukset maksetaan asiantuntijatodistajan nimenneen viranomaisen harkinnan mukaan.

24 § (1) Kultakin tosiasiallisesti tehdyiltä työtunnilta maksetaan korvaus, joka vastaa kolmea prosenttia Bulgariassa asiantuntijalausunnon pyytämisaikana voimassa olevasta vähimmäispalkasta.

(2) Todellisten työtuntien määrä määritetään liitteessä 2 tarkoitettujen työaikalomakkeen tai 23 §:n 3 momentissa tarkoitettujen laskelmien perusteella.

25 § (1) Erittäin pätevien asiantuntijoiden antamien erityisen monimutkaisten ja aihekohtaisten asiantuntijalausuntojen tapauksessa maksua voidaan korottaa jopa 100 prosenttia.

(2) Mikäli asiantuntijalausunto on tarpeen antaa viikonloppuna tai yleisenä vapaapäivänä, siitä on mainittava asiantuntijalausunnon teettämisestä koskevassa pyynnössä.

(3) Viikonloppuna annettavien asiantuntijalausuntojen korvausta voidaan korottaa 75–150 prosenttia ja yleisenä vapaapäivänä annettavien asiantuntijalausuntojen korvausta 100–200 prosenttia.

26 § (1) Asiantuntijalausunto on toimitettava yhdessä työaikalomakkeen kanssa, johon on liitetty tositteet aiheutuneista kustannuksista, tai 23 §:n 3 momentissa tarkoitetun työaikalomakkeen kanssa.

(2) Seuraavia ei hyväksytä kuluiksi lukuun ottamatta 23 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettuja tapauksia nimittävän viranomaisen harkinnan mukaan:

1. Lentomatkustuksen kustannukset, lukuun ottamatta ulkomaanmatkaa
2. Matkakulut ilman lippua tai muuta aiheutuneita kustannuksia tukevaa asiakirjaa
3. Majoituskustannukset, jotka ylittävät 50 Bulgarian leviä.

(3) Jos asiantuntijalausunnon teettänyt elin katsoo, että alun perin vahvistetun maksun korotukselle on perusteita, se vahvistaa lopullisen maksun.

(4) Jos asiantuntija ei toimita työaikalomaketta tai jos asiantuntijalausunnon toimeksiantaja katsoo, että korvauksen korotukselle ei ole perusteita, maksetaan alun perin vahvistettu korvaus.

27 § (1) Edellä 18 §:ssä tarkoitettu asiantuntijapalkkio ja asiantuntijan kulut maksetaan asiantuntijan nimittäneen viranomaisen antaman kirjallisen määräyksen perusteella. Korvaus on maksettava pankkisiirtona 60 päivän kuluessa asiantuntijalausunnon hyväksymisestä.

(2) Korvaukset maksetaan asiantuntijatodistajan nimittäneen elimen talletuksesta tai talousarviosta. Korvaukset maksetaan, kun asiantuntijatodistaja esittää kirjanpitolain 7 §:ssä lueteltujen vaatimusten mukaisen asiakirjan.

(3) Jos asiantuntijalausunnon teettänyt elin kieltäytyy hyväksymästä asiantuntijan päätelmää asiantuntijan vastuulla olevista syistä, kiinteää palkkiota ei makseta. Epääminen on perusteltava.

(4) Asiantuntijan nimittänyt elin voi 23 §:n 1 momentissa tarkoitetuista syistä muuttaa asiantuntijalle maksettavan maksun määrää. Muutokset on perusteltava.

28 § (1) Jos asiantuntijatodistaja nimitetään sellaisten osapuolten pyynnöstä, joita ei ole vapautettu kulujen maksamisesta, maksu vahvistetaan etukäteen ja ensimmäinen talletus suoritetaan asiantuntijatodistajan nimeävän elimen tilille.

(2) Tapauksissa, joissa osapuolet vapautetaan kulujen maksamisesta, ensimmäinen maksu vahvistetaan 24 §:n 1 momentin mukaisesti.

3) Edellä 1 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa aloitusmaksu voidaan myös vahvistaa vähimmäistasolle asiantuntijalausunnon antaneen viranomaisen harkinnan mukaan.

(4) Maksu vahvistetaan myös, jos asiantuntijatodistajan lausuntoa täydennetään suullisesti.

(5) Tapauksissa, joissa asiantuntijatodistajan nimittämisen jälkeen oikeudenkäyntiä edeltävä menettely uskotaan toiselle tutkintaelimelle, asiantuntijan palkkion ja kulut määrittää se elin, joka hyväksyy asiantuntijatodistajan raportin.

29 § Jos alun perin vahvistetun maksun määrän alentamiselle on perusteita, asiantuntijalausunnon teettänyt elin vahvistaa lopullisen maksun. Maksun alentaminen on perusteltava.

30 § Lausunnon laatimisesta aiheutuvat matka-, oleskelu- ja majoituskulut maksetaan maksetusta talletuksesta tai talousarviosta.

31 § (1) Asiantuntijatodistajan on aloitettava työnsä sen jälkeen, kun hänen palvelustaan aiheutuvien kustannusten kattamiseksi on maksettu talletus.

(2) Asiantuntijatodistajan palkkio ei saa olla ehdollinen eikä se saa liittyä asian ratkaisuun.

32 § Ylin tuomioistuinneuvosto valvoo varoja, joita oikeusviranomaiset käyttävät asiantuntijatodistajien palkkioiden ja tarvittavien kulujen kattamiseen.

Kääntäjien ja tulkkien palkkiot

Riita-asiat

Asiantuntijatodistajia koskevia sääntöjä sovelletaan myös tulkkeihin – ks. edellä.

Rikosasiat

[Rikosprosessilain](#) 189 §:n 2 momentti

Oikeudenkäyntiä edeltävässä menettelyssä tulkin kuluista vastaa asianmukainen viranomainen, oikeudenkäynnin yhteydessä niistä vastaa tuomioistuin.

■ Päivitetty viimeksi: 12/08/2024

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.